

Jezična obilježja hrvatskih novina

Rešić, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2011

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:756638>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-30**



Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)



Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Diplomski studij hrvatskog jezika i književnosti

Martina Rešić

JEZIČNA OBILJEŽJA HRVATSKIH NOVINA

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Sanda Ham

Osijek, 2011.

Sažetak: U radu će se govoriti o jezičnim obilježjima hrvatskih novina. Novine i drugi mediji (radio, televizija, internet) sredstva su javnog priopćavanja u kojima se ostvaruje publicistički stil standardnog jezika. Na početku rada reći će se nešto o standardnom jeziku i njegovim obilježjima, od kojih je najvažnije obilježje višefunkcionalnost. Ono je važno za ovo istraživanje jer potvrđuje višestruku ulogu standardnog jezika na temelju koje se on raslojava na funkcionalne stilove. Zatim će se ukratko predložiti različiti nazivi stilova, najvažnija obilježja pojedinog funkcionalnog stila i koji se žanrovi unutar stilova javljaju. Središnji, ujedno i najvažniji dio rada, odnosi se na jezična obilježja hrvatskih novina. Tu će biti prikazane jezične razine na kojima se publicistički stil može proučavati. Za tri jezične razine tek će se spomenuti problemi o kojima jezikoslovci najčešće govore, a koje novinari stvaraju zbog neprovođenja norma, dok će pravopisna i sintaktička razina biti detaljno istražene i uspoređene u dnevnim novinama. Pogreške novinara na pravopisnoj razini o kojima će se u radu govoriti uglavnom su nastale pod utjecajem engleskog jezika, koji je danas jezik prestiža i najvažniji svjetski jezik, dok su pogreške na sintaktičkoj razini nastale kao posljedica dugogodišnjeg dodira hrvatskog jezika sa susjednim jezicima s kojima je bio u istoj državi.

Ključne riječi: jezična obilježja, novine, grafički anglicizmi, poimeničenje, raščlanjivanje predikata, infinitivizacija, *raditi*, *složiti*.

1. UVOD

U radu će se govoriti o jezičnim obilježjima hrvatskih novina. U današnje vrijeme novine i časopisi gube bitku u utrci s internetskim oglašavanjem i izvještavanjem. Jezična su obilježja područje na kojem se najviše i najčešće griješi, a novinski jezik najvećim dijelom utječe na takve pogreške jer su čitatelji i gledatelji svakodnevno okruženi tiskovinama, televizijskim i radijskim programom.

Stoga se ovim radom želi podsjetiti novinare na norme kojih se moraju pridržavati, ali i potaknuti primatelje na bolje poznavanje hrvatskog jezika. Jezična su obilježja istraživana u dnevnim novinama koje izvještavaju o tekućim zbivanjima i temama od općeg interesa, izdaju se svaki dan pa su i pogreške učestalije, za razliku od časopisa koji su periodične publikacije te sadrže manje pravopisnih i sintaktičkih pogrešaka.

Pogreške na pravopisnoj razini odnose se na pogrešno pisanje *slova, kratica, skraćenica, naziva jedinica, brojeva, velikog slova, crtice u tvorbi, navodnika i imena*. Nastale su pod utjecajem engleskog jezika. Ono što se događa na sintaktičkoj razini publicističkog stila, a kvari jezik i šteti njegovoj kulturi, posljedica je dugogodišnjeg suživota hrvatskog jezika sa susjednim jezicima. U tom dijelu rada bit će riječi o nominalizaciji, infinitivizaciji i raščlanjivanju predikata, promjeni značenja i uporabe glagola *raditi i složiti*.

2. HRVATSKI STANDARDNI JEZIK

Standardni jezik podrazumijeva postojanje pisane gramatičke, pravopisne, pravogovorne i leksičke norme. Njegova je prvotna namjena upotreba u državnoj upravi, školstvu i javnim ustanovama. Svaki je jezik u svojoj osnovi purističan, govoreći jezikom treba se služiti izražajnim sredstvima koja mu pripadaju jer prirodno čistunstvo potiče razvijanje vlastitih tvorbenih mogućnosti. Purizam je nezaobilazna tema kada se govori o jezičnoj kulturi.

Težnja prema čistunstvu prisutna je u hrvatskom književnom jeziku od početaka pismenosti te je obilježila cijelu njegovu povijest. Jezični je purizam bio otpor propasti hrvatskog jezika koja mu je prijetila nekoliko stoljeća. Marko Samardžija za hrvatski jezik kaže kako je od samih početaka uspostavio zemljopisne, kulturne, civilizacijske i političke kontakte s latinskim, staroslavenskim, talijanskim, njemačkim, mađarskim, turskim, srpskim, a u novije vrijeme i engleskim jezikom. U tim je međujezičnim dodirima hrvatski uglavnom bio u ulozi jezika primaoca pa su puristička nastojanja bila usmjerena na smanjivanje dolaska posuđenica i očuvanje jezičnog identiteta. (Samardžija, 1993: 8).

A. Frančić, L. Hudeček i M. Mihaljević govore o purizmu kroz povijest hrvatskog jezika (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 191). Korijeni hrvatskog jezičnog purizma sežu u razdoblje djelovanja J. Barakovića, P. Zoranića, P. R. Vitezovića. U 18. je stoljeću borba za čisti hrvatski jezik zastupljena u slavonskih pisaca, M. Reljkovića i A. Kanižlića. U 19. stoljeću, u vrijeme intenzivne standardizacije, ističu se B. Šulek, D. Parčić i Š. Starčević kao iznimno puristički usmjereni. Hrvatskim vukovcima otpor pružaju N. Andrić, P. Guberina i K. Krstić i hrvatski književnici A. G. Matoš, V. Nazor, D. Domjanić i drugi. U vrijeme Nezavisne Države Hrvatske borba je za hrvatski jezik najjača, nastaju brojni jezični savjeti, a o tomu osobito piše M. Samardžija. Osvrće se na purističke savjete iz vremena Nezavisne Države Hrvatske koji se razlikuju po autorstvu pa su postojale tri vrste jezičnih savjeta: 1. neslužbeni autorski savjeti, 2. politički dirigitirani savjeti i 3. službeni stručni savjeti (Samardžija, 1993: 13). Kao rezultat neprestanog pritiska na hrvatski jezik i sužavanje njegove uporabe potpisana je i *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*. Od sedamdesetih godina hrvatski se jezikoslovci okreću proučavanju hrvatskog jezika u njegovoj samosvojnosti, a ne u suodnosu sa srpskim. U devedesetim godinama razvija se

potpuna svijest o hrvatskom jezikoslovlju, puristička su nastojanja vjerodostojnija jer je jezik manje politički ugrožen, ali su usmjerena na srbizme u hrvatskom jeziku. Taj je problem riješen Brodnjakovim *Razlikovnim rječnikom*. Posljednjih se godina hrvatski jezik proučava bez uspoređivanja sa srpskim jezičnim sustavom. Pregledom se potvrđuje duga tradicija purizma u hrvatskom jeziku koju treba i dalje njegovati.

Radoslav Katičić ističe kako u raspravama o purizmu uvijek postoje dvije oprečne strane – jedna struja jezikoslovaca bori se za purizam (prirodni ili spontani) i njegovo provođenje, druga struja purizam nastoji istisnuti jer se jezik previše zatvara u svoje područje, smanjuje se mogućnost šireg sporazumijevanja. (Katičić, 1992: 55). U *Novim jezikoslovnim ogledima* R. Katičić govori o bojovnom ili dogmatskom purizmu koji odbacuje svaku tuđicu. Nije prihvatljiv jer onemogućuje stvaralačko izražavanje, jednodimenzionalan je, površan, vodi u zatvorenost, osporava dio jezične zbilje i zajednice.

Stajališta o jezičnom purizmu rezultat su društvene svijesti, odraz društvenog stanja i proistječu iz izvanjezičnih razloga – purizam se uvijek pojavljivao u vezi s političkim utjecajima, pretjeranim uplitanjem politike u jezik. Pregledom purističke literature R. Katičića i M. Samardžije može se zaključiti kako je puristička tradicija hrvatskom standardnom jeziku dala jedno od njegovih bitnih obilježja. Težnja za čistoćom trajno je obilježje hrvatskog jezika koji najprije treba iskušati vlastite mogućnosti, a tek kad su one iscrpljene, posegnuti za tuđim.

3. VIŠEFUNKCIONALNOST STANDARDNOG JEZIKA

Standardni jezik ima višestruku ulogu, on je i jezikom književnosti i jezikom ureda i jezikom novina i znanstvenim jezikom i jezikom svakodnevne govorne i pisane komunikacije. U skladu s potrebama koje podmiruje, standardni jezik raslojava se na pet funkcionalnih stilova: književnoumjetnički stil, razgovorni stil, publicistički stil, administrativni stil i znanstveni stil (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 24). Stilovi se raslojavaju na svoje podstilove i žanrove koji pripadaju standardnom jeziku, svaki stil ima svoje zakonitosti po kojima se razlikuje od drugih stilova, ali se razlikuje i po odnosu prema normi – što je odnos prema normi stroži, manji je stupanj dopuštene individualnosti. Književnoumjetnički je stil najslobodniji, u razgovornom je stilu sloboda velika i on se najvećim dijelom ostvaruje izvan standardnog jezika, dok su ostali stilovi stroži i najvećim se dijelom ostvaruju na standardnom jeziku. Ono što je zajedničko svim funkcionalnim stilovima opći je, stilski neutralan dio standardnog jezika.

Treba imati na umu da nije uvijek lako odijeliti granice među funkcionalnim stilovima jer se stilovi mogu preklapati u mnogim sastavnicama. To je često između književnoumjetničkog i publicističkog stila hrvatskoga jezika.

Autorice *Normativnosti i višefunkcionalnosti u hrvatskom standardnom jeziku* A. Frančić, L. Hudeček i M. Mihaljević naglašavaju kako govornike često zbunjuju mnoge strane riječi, barbarizmi i dijalektizmi koji pripadaju jeziku, ali ne pripadaju standardu pa tako ni književnoumjetničkom stilu standardnog jezika, nego pripadaju samo književnoumjetničkom stilu (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 231). To znači da je potrebno razlikovati stilove standardnog jezika od jezičnih stilova. Pojedinom stilu hrvatskoga standardnog jezika ne pripada sve što pripada pojedinom jezičnom stilu. Jezični stil je kao jezični sustav pa će si funkcionalni stil hrvatskog standardnog jezika iz sustava izabrati ono što će mu biti standardom. Budući da je stil izbor između izražajnih sredstava, koja uključuju i njegovu funkciju, u daljnjem radu upotrebljavat će se samo naziv stil, bez pridjeva funkcionalan.

3.1. Različiti nazivi stilova

Nejednako shvaćanje pojma funkcionalne raslojenosti hrvatskoga jezika u gramatičara dovelo je do različitih naziva funkcionalnih stilova. U *Gramatici hrvatskog jezika* književni je jezik jedan od funkcionalnih stilova, dok se razgovorni jezik ne smatra stilom jer nije dijelom književnoga jezika. Razgovornim jezikom neposredno se komunicira u svakidašnjim životnim prilikama pri čemu se različite izražajne mogućnosti teže izjednačiti i smanjiti. S razvojem jezične kulture ta će se dva jezika približavati, ali istovjetni ne će postati nikad. (Težak, Babić, 2005: 33-36). S. Težak i S. Babić navode sljedeće stilove: znanstveni, popularnoznanstveni, uredsko-poslovni, novinski ili publicistički te književnoumjetnički stil. Ostali jezikoslovci razgovorni jezik ubrajaju među stilove standardnog jezika. Razgovornim se jezikom svakodnevno komunicira o životnim problemima pa su u njemu zastupljeni dijalektizmi, žargonizmi, barbarizmi pa čak i vulgarizmi. Vulgarizmi su riječi neprikladne za pristojno izražavanje, često se odnose na tabuirana područja, npr. na područje seksualnosti. Pogrdan, nepristojan i grub način komuniciranja dio je razgovornog jezika (stila), ali ne i razgovornog stila hrvatskog standardnog jezika.

U *Gramatici hrvatskog jezika za gimnazije i visoka učilišta*, funkcionalni se stilovi navode kao funkcije standardnog jezika koji, prema autorima, funkcionira na onoliko načina koliko je društvu potrebno, stoga se stilovi dijele na: znanstveni, administrativno – poslovni, novinarsko – publicistički, književnoumjetnički i razgovorni stil (Silić/Pranjeković, 2007: 375). Postavlja se pitanje je li opravdano uporabiti naziv *administrativno - poslovni stil*? Taj je stil obilježen uredsko-poslovnim rječnikom i nazivljem struke obuhvaćene sadržajem. Zbog raznovrsnosti tekstova koji se pišu administrativnim stilom, taj se stil dijeli na nekoliko podstilova: zakonodavno-pravni, društveno-politički, diplomatski, poslovni i personalni podstil (molbe, žalbe, životopis i sl.). Zato je pravilnije uporabiti samo naziv *administrativni stil*, bez naziva *poslovni stil* jer je on jedan od podstilova administrativnog stila.

Postoji još jedna podjela stilova, a zastupljena je u *Hrvatskom jezičnom savjetniku i Normativnosti i višefunkcionalnosti u hrvatskom standardnom jeziku*. Autori tih priručnika dijele stilove na: administrativni, publicistički, znanstveni, književnoumjetnički i razgovorni stil (Barić i dr., 1999.; Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 231).

Ovaj rad slijedi takvu podjelu.

3.2. Znanstveni stil hrvatskog jezika

Znanstveni je stil u svojoj individualnoj ograničenosti izrazito objektivan. U njemu vladaju načela objektivnosti i apstraktnosti, individualna je ograničenost najveća, a individualna sloboda najmalnja. Apstraktni su predstavnici jezičnih kategorija treća osoba jednine prezenta, perfekta ili futura te prva osoba množine prezenta, perfekta ili futura. Njima se ne upućuje na osobe. Obilježje je znanstvenog stila uporaba konektora, naziva i internacionalizama (Silić, Pranjković, 2007: 376).

3.3. Administrativni stil hrvatskog jezika

Administrativni je stil jezik ureda, industrije, trgovine, politike, vojske, državne uprave, diplomacije, ekonomije itd. Većim je dijelom imenski, a manjim dijelom glagolski, obilježen je administrativizmima. On služi za izricanje onoga što se propisuje i za oblikovanje jasnih i nedvosmislenih tvrdnja. Druge su njegove poželjne značajke jednostavnost, jasnoća, točnost, potpunost, eksplicitnost, kratkoća, stilska neobilježenost i klišeiziranost. Nepoželjne su značajke brojni pleonazmi i uporaba sinonima. L. Hudeček i M. Mihaljević ističu snažan utjecaj ovog stila na druge stilove jer je pod utjecajem politike i ideologije, brzo se mijenja i prilagođuje novim prilikama (Hudeček, Mihaljević, 2009: 10).

3.4. Književnoumjetnički stil hrvatskog jezika

Temeljna je karakteristika književnoumjetničkog stila individualnost. Individualna je sloboda potpuna i neograničena, razlikuje se od ostalih stilova brojnim poetizmima i sinonimima na leksičkoj razini. Jeziku tog stila ne može se pristupiti s gledišta jezika kao standardnog jezika, kao što se pristupa jeziku ostalih stilova. U tom se stilu najčešće pojavljuju zastarjelice, biblijsko *i*, barbarizmi i dijalektizmi. Podstilovi su književnoumjetničkog stila dramski, pjesnički i prozni. Zahvaljujući njegovoj slobodi, otvoren mu je put k svim drugim stilovima pa često dolazi do preklapanja (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 233).

3.5. Razgovorni stil hrvatskog jezika

Razgovorni je stil stil svakodnevne komunikacije. Njegove su značajke: nepripremljenost, neslužbenost, neusiljenost, jednostavnost, stilska obilježnost te izvanjezični načini komuniciranja - gesta i mimika. U njemu su najviše zastupljeni "izmi", više nego u drugim stilovima (žargonizmi, kolokvijalizmi). Nepoželjna su obilježja tog stila uporaba pleonazama, poštapalica, preinake naglaska te često pogrđan, grub i omalovažavajući način komunikacije pa se može postaviti pitanje koliko je to dopustivo u razgovornome stilu standardnog jezika ili se ipak može govoriti samo o razgovornome stilu koji ne pripada ili samo rubno pripada standardnomu jeziku. Razgovorni je stil standardnog jezika najteže oprimjeriti jer se najviše nailazi na ostvaraje koji ili ne pripadaju standardu ili ne pripadaju razgovornom stilu. U neobveznoj komunikaciji dva će govornika radije razgovarati žargonom ili dijalektom jer to od njih ne zahtijeva nikakav napor. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 242).

4. PUBLICISTIČKI STIL HRVATSKOG JEZIKA

Publicistički stil standardnog jezika stil je javnog priopćavanja koji se ostvaruje u pisanom i govornom mediju, jezik radija i televizije (Frančić; Hudeček; Mihaljević, 2005: 243). Njime se služe novinari i publicisti pišući tekstove za dnevne novine, časopise i ostale tiskovine te vodeći emisije na radiju i televiziji. Publicistički stil pokazuje živost i aktualnost, norma se u njemu najbolje ovjerava, ali i razara. Koristeći se njime, publicisti moraju ispunjavati i neke zadaće:

- a) poštivanje općejezičnih norma – upotrebljavanje jezika usklađenog sa zahtjevima standarda
- b) svjesnost odgovornosti da primatelji (čitatelji, slušatelji, gledatelji) oblikuju svoju jezičnu svijest svakodnevnim praćenjem jezika publicista
- c) poštivanje norma pojedinih žanrova koji se ostvaruju unutar publicističkog stila standardnog jezika.

Budući da novine, radio i televizija imaju mnogobrojne uloge, kao što su informativna, promidžbena, pedagoška, zabavna, popularizatorska i prosvjetiteljska, u okviru publicističkog stila pojavljuju se i različiti žanrovi koji se dijele u dvije skupine: ¹

a) žanrovi kojima je osnovna uloga obavijesna, prosvjetiteljska, pedagoška i popularizatorska (vijest, komentar, kronika, prikaz, intervju, reportaža i anketa). U tim žanrovima prevladavaju neutralna jezična sredstva i jednostavne rečenice.

b) žanrovi kojima je osnovna funkcija promidžbena i zabavna i u kojima su prisutne značajke književnoumjetničkog stila – ekspresivna jezična sredstva (kratka priča, koserija, humoreska, esej, feljton, parodija, groteska i lakrdija) zbog kojih se publicistički stil približava književnoumjetničkom stilu u književnom novinarstvu.

Publicistički stil nije jedinstven, različito će se ostvarivati u pojedinim žanrovima, npr. u književnom novinarstvu taj se stil približava književnoumjetničkom stilu više nego u ostalim svojim žanrovima, a to se često može vidjeti u autorskim kolumnama. Elementi razgovornog stila u novinskim tekstovima mogu se prepoznati u časopisima za mlade, u časopisima koji se bave modom, glazbom, životom poznatih i slavni osoba. U tim je tekstovima prisutno mnogo anglizama, žargonizama i stilskih sredstava. Administrativni se stil u novinskim tekstovima najviše prepoznaje u političkim i gospodarskim rubrikama, a znanstveni stil u rubrikama o zdravlju, o sportu, o uređenju prostora itd. O utjecaju drugih stilova na publicistički stil govore Lana Hudeček i Milica Mihaljević u knjizi *Jezik medija* (2009: 26).

Kad se u ovom radu govori o značajkama publicističkog stila, u prvome redu govori se o njegovom obavijesnom žanru jer se on najmanje preklapa s ostalim stilovima.

¹ Podjela na žanrove koji se javljaju unutar publicističkog stila preuzeta je iz *Funkcionalnih stilova hrvatskog jezika* (Silić, 2007: 77).

5. JEZIČNA OBILJEŽJA HRVATSKIH NOVINA

Razine na kojima se mogu istraživati hrvatske novine, odnosno publicistički stil, ali i uspostavljati razlike među funkcionalnim stilovima jesu pravopisna razina, morfološka, tvorbena, sintaktička i leksička. U radu će se dalje govoriti o tim razinama, ali ne u jednakoj mjeri. Iscrpno će se istražiti pravopisna i sintaktička razina, tj. objasniti i potkrijepiti primjerima najčešće pogreške koje se javljaju u novinama na tim razinama, dok će za preostale razine samo biti naznačeno što se uglavnom istražuje i na što upućuju jezikoslovci.

5.1. Leksička razina novinskoga jezika

Na leksičkoj su razini novine obilježene žurnalizmima. Često se analiziraju i sinonimi jer su u publicističkom stilu poželjni, obogaćuju jezik, sprječavaju ponavljanje i postižu živost pripovijedanja. Uz žurnalizme i sinonime, na leksičkoj razini istražuju se i frazemi, antonimi u naslovima, metafore, metonimije i antroponimi.

5.2. Morfološka razina novinskoga jezika

Na morfološkoj razini novinskoga jezika najčešće pogreške događaju se kod uporabe navezaka, sklonidbe brojeva, sklonidbe posvojnih zamjenica i posvojnih pridjeva te uporabe određenih i neodređenih zamjenica. A. Frančić, L. Hudeček i M. Mihaljević preporučuju uporabu imenske sklonidbe posvojnih zamjenica i posvojnih pridjeva, uporabu neodređenih/odnosnih zamjenica, dok su navesci i sklonidba brojeva označeni kao djelomično poželjni u publicističkom stilu (Frančić/Hudeček/Mihaljević, 2005: 294).

5.3. Tvorbena razina novinskoga jezika

Na tvorbenoj se razini istražuju mogućnosti tvorbe novotvorenica, tj. u kojoj mjeri publicistički stil potiče stvaranje novotvorenica i u kojim žanrovima.

6. PRAVOPISNA RAZINA HRVATSKIH NOVINA

Engleski jezik kao globalni jezik snažno utječe na sve jezike s kojima dolazi u dodir, pa tako i na hrvatski jezik. U suvremenom se hrvatskom jeziku može govoriti o brojnim neopravdanim tuđicama. Najčešći su anglicizmi² u publicističkom stilu rječnički, gramatički, prevedenički i glasovni. Anglicizmi koji se slabo i rijetko uočavaju grafički su anglicizmi i oni su temelj ovog rada. Najčešće nastaju pri prevođenju s engleskog na hrvatski i dalje se šire u uporabu. Najveći su izvor grafičkih anglicizama tiskovine.

6.1. Slova i drugi znakovi, nazivi slova, kratice

a) U engleskom se jeziku složene kratice pišu spojenim slovima, npr. *USA*, ali je obično i pisanje tih kratica slovima i točkama, npr. *U.S.A.* Prema *Hrvatskom pravopisu*, složene kratice tvore se od prvih slova višечlanih naziva država, ustanova, poduzeća, stranaka, udruga, časopisa i sl. i pišu se velikim slovima bez točke (Babić, Finka, Moguš, 2004: 140). Takvo pisanje složenih kratica s uporabom slova i točaka nije uobičajeno u hrvatskom jeziku i nastalo je ugledanjem na način takvog pisanja u engleskom jeziku:

- *Neke zemlje traže da se pitanje Sri Lanke stavi pred U.N.* (VL12052009).

b) Pisanje riječi i slova kao u jeziku izvorniku još je jedna pogriješka koja se često pojavljuje u novinama. Vrlo se rijetko događa da takvi primjeri budu zamijenjeni hrvatskom riječju ili slovom. Najčešće se mogu vidjeti sljedeći primjeri u tiskovinama:

- *interview* – trebalo bi zamijeniti riječju *razgovor*
- *summit* – trebalo bi zamijeniti riječima *sastanak na vrhu*
- *taxi* – trebalo bi zamijeniti *x* u *ks*
- *O tome tko je pobjednik ovogodišnjeg showa "Zvijezde pjevaju" odlučit će glasovi gledatelja.* (24S02052009) - *Show* bi trebalo zamijeniti riječju *zabava*

² Riječ "anglicizam" preuzeta je od Alemka Gluhka, a označava prema autorovu mišljenju riječi iz današnjega engleskog jezika te se razlikuje od riječi "anglizam", koja označava riječ iz staroengleskoga jezika. Riječ je nastala analogijom prema odnosu galizam – galicizam, a u hrvatskom jeziku dopuštena je uporaba i anglizma i anglicizma (Gluhak, 2009: 433).

- *Tri divljaka kao Cantona među 100 pristojnih sasvim je o.k.* (24S02052009) – *o.k.* bi trebalo zamijeniti riječju *u redu*

- *Jednim sms-om osvoji vrijedne nagrade!* (24S02052009) – *sms* bi trebalo zamijeniti riječju *poruka*

- *Medicinski fitness u Nemetovoj.* (VL12052009) – *fitness* bi trebalo zamijeniti riječju *vježba, tjelovježba.*

Osim u novinskim člancima, engleske se riječi mogu pronaći i u imenima novina, časopisa ili televizijskih emisija koje se pojavljuju u hrvatskim medijima: *Story, Zagreb News, Exluziv, Red Carpet, O.K.!, Big Brother* itd. Nazive tih medija trebalo bi zamijeniti hrvatskim riječima, npr. *Crveni tepih, Priča, Veliki brat* itd.

c) Posredovanjem engleskog jezika dolazi do gubitka nadslovnih i podslovnih znakova u prenošenju vlastitih imena. U prenošenju imena iz češkog jezika doći će do gubitka nadslovnih znakova: *Černý* → *Cerny*; u prenošenju imena iz njemačkog jezika također će doći do gubitka nadslovnih znakova: *Müller* → *Muller, Mueller*; *Köln* → *Koln, Koeln*. Prema *Hrvatskom pravopisu*, tuđa se vlastita imena pišu onako kao se pišu u jeziku iz kojega potječu. Imena mjesta pišu se izvorno ako zbog višestoljetnih povijesnih veza nisu primili hrvatski lik. To se pravilo može primijeniti kad je riječ o jezicima koji se služe latinicom (Babić, Finka, Moguš, 2004: 59 - 63). Primjer iz tiskovina potvrđuje pogrešno prenošenje vlastitog imena po uzoru na engleski jezik:

- "*Vijest o odlasku Ivana Čupića u njemački Lowen jučer je dobila vrlo ozbiljne obrise.*" (SN16052009).

Gubitak je nadslovnih znakova najučestaliji kod ruskih imena, ali i kod prenošenja iz drugih ćiriličnih jezika, kada umjesto *č, š, čš, ja, ju i h* dolazi *ch, sh, shch, ya, yu, kh* pa će u hrvatskim tiskovinama takva imena najčešće dobiti engleski oblik:

- "*Osobito je upućen u stavove i stil izbornika Olexija Mikhaylichenka.*" (SN16052009).

- "*Maria Sharapova neće nastupiti na Mastersu 1000 u Madridu.*" (SN16052009).

d) Pravilo je engleskog jezika da iza slova *q* uvijek ide i slovo *u*, npr. *queen*, *quasi* i dr. U hrvatskim se tiskovinama povodi za takvim pravilom pa riječima iz jezika koji imaju u svojem pismu slovo *q* (albanski, kineski) umeću slovo *u*, iako mu ondje nije mjesto. Takav postupak može se vidjeti u imenu kineske dinastije *Qin* kojoj se nepotrebno i nepravilno umeće slovo *u*: *Quin*. U *Hrvatskom pravopisu* ne postoji pravilo o pisanju slova *q*, jedino se spominje među slovima kao slovo koje se upotrebljava u pisanju stranih imena i riječi i u pojedinim granama znanosti, a u abecednom redu *q* dolazi iza *p* (Babić, Finka, Moguš, 2004: 6).

e) *Versus* je riječ koja potječe iz latinskog jezika, označava kakav dvoboj, utakmicu, općenito sukob među ljudima. Trebala bi se upotrebljavati samo u pravnim tekstovima, međutim, danas se upotrebljava i u tiskovinama što znači da se publicisti ugledaju na engleske tekstove. Gdje se danas upotrebljava kratica *vs.*, nekada se upotrebljavala duga crta ili dvotočje s razmacima. Najčešći su primjeri upotrebe u sportskim i političkim rubrikama:

- "*KLADENJE UŽIVO – NOGOMET u 13:45h, 1. Engleska liga: Manchester Utd. Vs. Arsenal*" (SN16052009).
- „*DIOR VS. GALLIANO*“ (JL02102011)

6.2. Znakovi i oznake

Znakovi, oznake i simboli nisu predmet pravopisa jer u njega ulaze kako su određeni u pojedinim strukama, usklađeni su sa zakonom o mjernim jedinicama i trebaju se učiti iz stručnih priručnika. Budući da imaju neka obilježja kratica, dobro ih je spomenuti. Prema *Hrvatskom pravopisu* pišu se bez točke na kraju te većinom malim uspravnim slovima: *m – metar*, *kg – kilogram*, *ha – hektar*, *s - sekunda*. Neki se znakovi pišu velikim početnim uspravnim slovima, a neki kombinacijom malih i velikih slova: *V – volt*, *W – vat*, *Hz – herc*. (Babić, Finka, Moguš, 2004: 143). Unatoč tomu, u hrvatskim se novinama čine sljedeće pogriješke: *secunda* umjesto *sekunda*, *hertz* umjesto *herc*.

- "*Mogu li hrvatski sprinteri Jurica Grabušić i Željko Vincek i ovoga puta ispod 11 secunda?*" (SN16052009).
- "*Laž se vidi u prvoj četvrtini secunde.*" (24S02052009).

Postoje i jedinice iz drugih kultura koje u hrvatskom jeziku imaju svoje nazive, često iz vlastite mjerne prošlosti kao što su *palac (inč)*, *stopa i milja* za *inch, foot i mile*, no i dalje se u publicistici pojavljuje *inch*, iako postoji odgovarajući hrvatski naziv *palac*.

Novčane jedinice u bankovnome poslovanju i u međunarodnoj razmjeni imaju oznaku određenu trima slovima, prva dva od naziva države, a treće od novčane jedinice, npr. *CHF, GBP, USD* i dr. (Babić, Finka, Moguš, 2004: 144). Hrvatske tiskovine često preuzimaju troslovne oznake iz međunarodnog novčarstva. Međutim, u domaćem novčanome prometu oznake mogu biti i drukčije. Tako je u *Hrvatskom pravopisu* za naziv hrvatske novčane jedinice međunarodna oznaka *HRK*, ali su u domaćoj općoj upotrebi samo kratice *kn* i *lp*. Prema riječima A. Gluhaka kada je uvedena kuna propisom je dobila oznaku u unutarnjem prometu *K*. Kasnije je to promijenjeno u *kn*, a u unutarnjem prometu počelo se širiti pisanje oznake iz međunarodnog novčarstva kao *HRK*. U novinama je često pisanje € kao *100 EUR, 100 EURa i 100 EUR-a* umjesto da se kratko i jasno napiše 100 €. S obzirom da je u međunarodnom novčarstvu engleski jezik pomoćni jezik, ta bi razina po mišljenju A. Gluhaka, pripadala grafičkim pseudoanglicizmima:

- "*Mamić daje Kruni Jurčiću 50.000 EUR-a*" (VL12052009)
- "*Mandžukića neće pustiti ispod 10 000 000 EUR..*" (SN16052009).

6.3. Pisanje brojeva

U hrvatskom je jeziku ustaljeno pisanje decimalnog zareza za odvajanje cijelog dijela od decimalnog i točke (ili manjeg razmaka) za odvajanje tisuća, milijuna i dr., što znači da bi trebalo ovako pisati: *5.300,50* ili *5 300,50*. U engleskom se jeziku upotrebljava decimalna točka, a za odvajanje tisuća piše se zarez pa dolazi do miješanja tih dvaju sustava u hrvatskim tiskovinama - zarez se upotrebljava i za decimalu i za odvajanje tisuće, milijuna i dr.: *5,300,50*. O decimalnoj točki i zarezu pišu i L. Hudeček i M. Mihaljević te ističu kako *Hrvatsko matematičko društvo* preporučuje točku kao decimalni znak i to je danas često usvojeno u hrvatskim matematičkim udžbenicima, ali je u neskladu s pravopisom i hrvatskom normom.

Pisanje decimalnih brojeva prodire i u pisanje novčanih iznosa pa se često pogrešno napiše 3,5 kn umjesto 3,50 kn. To se uglavnom izgovara kao *tri i pol* i to je pravilno, ali ako se tako izgovara onda je preporučljivo pisati 3 ½.

U publicističkom se stilu često pojavljuje različito pisanje brojki i simbola mjera, što bi trebalo biti ujednačeno napisano: ako se broj piše znamenkama, onda i simbol mjere treba biti napisan znamenkama, primjerice 20 %, 200 m, a ne *dvadeset* %, *dvjesto m* ili *20 posto* i *200 metara*. Osim takvih primjera, u novinama se mogu pronaći i različito napisane brojke – kombinacijom brojeva napisanih znamenkama i ispisanih riječi: *150 tisuća* umjesto *150 000* ili *sto pedeset tisuća*:

- "*Kolegama je ponizno rekao da ima samo 160 kuna te da će mu morati pozajmiti nešto.*" (24s02052009)

- "*Mijesite ga 10 minuta na pobrašnjennoj plohi.*" (24S02052009)

- "*Slovenaca je u Hrvatskoj 19 posto manje nego u istom razdoblju lani.*" (VL12052009)

- "*Benedikt XVI. u Svetoj zemlji ima 80 tisuća dobro naoružanih čuvara.*" (VL12052009).

6.4. Veliko i malo slovo

Kada se radi o pisanju velikog slova u naslovima, pravilo je jednostavno – velikim se početnim slovom piše prva riječ naslova knjiga, časopisa, novina, rasprava, članka, plakata, pjesama, propisa, zakona, filmova i sl., a od ostalih riječi samo one koje su i same vlastita imena. Naslov se i sav može napisati velikim slovima, tj. verzalom. U osobitim se namjenama može velikim slovima napisati čitav tekst, dio teksta ili gdjekoje riječi u tekstu. Iznimno se, iz likovnih i pjesničkih razloga, mogu sve riječi dijela teksta napisati ili samo velikim ili samo malim početnim slovom (Babić, Finka, Moguš, 2004: 17 - 18). Takav se način pisanja ne preporučuje ni na plakatu, ni u službenoj upotrebi jer nije u skladu s hrvatskim pravilima o pisanju velikih slova. U publicističkom stilu često dolazi do odstupanja od tih pravila, a ono se najčešće objašnjava estetskim razlozima. Iz estetskih razloga, ali i zbog neznanja, pojavljuje se i pisanje malih slova u riječima gdje bi trebalo doći veliko slovo:

- *Male Tajne Velikih Majstora Kuhinje*
- *Tko, Gdje, Kada*
- *"Izborne Liste za Slavoniju i Baranju"* (GS29042009)
- *"nakon svega nije imao ni za rundu"* (24S02052009)
- *"Petak je dan za...»Nešto posve osobno» arijana ČULINA"* (24S02052009)
- *"Wayne Rooney uz svoj audi RS6"* (VL12052009).

Veliko slovo pojavljuje se i u pisanju općih naziva školskih i drugih predmeta, kao i u brojnim oglasima, npr.:

- *Položio sam Matematiku*
- *Luksuzni Stanovi*
- *Mogućnost Zamjene Za Zagreb.*
- *"Super akcija staro Za novo"* (VL12052009).

U navedenim su primjerima svi članovi reklame, oglasa ili izjave napisani malim početnim slovom ili velikim početnim slovom. Reklamni natpisi u novinama obilježeni su individualnom slobodom kako bi privukli čitatelje ili potencijalne kupce. Takav način oglašavanja u hrvatskim novinama negativno utječe na položaj hrvatskog jezika pa bi ga sastavljači trebali izbjegavati, odnosno oglase bi trebalo lektorirati ako se objavljuju u novinama, ali i drugim medijima.

Velikim početnim slovom piše se prva riječ imena organizacija, društava, ustanova, tvornica, poduzeća, javnih skupova, a od ostalih riječi tih imena samo one koje su same po sebi vlastito ime (Babić, Finka, Moguš, 2004: 15). Česta je pogrješka u hrvatskim novinama odstupanje od tog pravila pa se institucije, zajednice, poduzeća, ali i općeniti nazivi pišu na nehrvatski način, npr.:

- *Nacionalno Vijeće za Konkurentnost*
- *Vukovarsko – Srijemska Županija*
- *Hrvatski Sabor*
- *"EU Trojka za novi sastanak."* (VL12052009).

O pisanju velikog i malog slova u primjeru *Europske unije* govore i L. Hudeček i M. Mihaljević te izdvajaju pogrješno napisanu rečenicu *Budući da Europska Unija 60 posto proračuna daje za subvencije u agraru* (2009: 40). Nema pravopisnog pravila kojim bi se moglo braniti pisanje riječi *unija* velikim slovom u imenu te zajednice. *Hrvatski pravopis* izrijekom kaže da se višečlana imena država pišu tako da se svaki član u imenu, osim veznika i prijedloga, piše velikim slovom (Babić/Finka/Moguš, 2004: 11). Europska unija nije država nego zajednica država, stoga se treba pisati malim početnim slovom.

Hrvatski novinari često griješe u pisanju naziva različitih pripadnika pokreta, smjerova, struja, članova organizacija i sl. Prema pravilu, to su opće imenice i pišu se malim početnim slovom pa i onda kad su izvedene od vlastitih imena, a odnose se na pripadnike ideoloških i političkih pokreta i stranaka, smjerove u znanosti, struje u društvenim i kulturnim zbivanjima, članove raznih organizacija i dr. (Babić, Finka, Moguš, 2004: 19). Neki od primjera su:

- "*Župnika prozvali Udbašem i teroristom.*" (GS29042009)
- "*Sudac Pristovnik u zapisniku prenio sočne psovke koje su mu uputili Hajdukovci.*" (VL12052009).
- „14 Hadezeovaca moglo bi završiti na sudu zbog nesavjesnog rada“ (JL02102011).

Pri pisanju velikog slova griješi se i u nazivima vjerskih zajednica. Kao primjer ovdje će poslužiti opis neznanja odnosa imenica *musliman* i *Musliman*. Musliman je ime pripadnika južnoslavenskog naroda u BiH, Srbiji i Crnoj Gori (devedesetih godina sami su Muslimani počeli upotrebljavati ime Bošnjak), a musliman je pripadnik vjere islama. U publicistici se često događaju pogrješke proizašle iz nepoznavanja pravopisa pa se pripadnik islama napiše velikim slovom, a pripadnik naroda malim slovom.

Slično ovoj pogrješci je i nepravilno pisanje velikog slova u nazivima horoskopskih znakova. Iako mnoge tiskovine vole takve teme, često griješe:

- "*Jessica Alba rođena je u znaku bika.*" (24S02052009).

Uspoređujući nekoliko hrvatskih dnevnih novina, mogu se pronaći i pogrešno napisani dani u tjednu i mjeseci u godini. Takve se pogreške u novinama javljaju pod utjecajem engleskog jezika. Najzastupljenije su u reklamama za trgovačke centre, čiji se natpisi mogu pronaći i na samim ulazima tih centara:

- "*Potražite u svim Konzumovim trgovinama tijekom Svibnja!*" (24S02052009)
- "*S Verom u Petak, 15. V. u Tvornici.*" (VL12052009).

Pri pisanju posvojnih pridjeva na –ski, -ški, -čki i –čki pogreške se mogu pronaći u svakodnevnom okruženju, ne samo u novinama. U *Hrvatskom Pravopisu* takvi se posvojni pridjevi izvedeni od imena pišu malim početnim slovom (Babić, Finka, Moguš, 2004: 14). Osim navedenih pridjeva, novinari često griješe i u drugim primjerima:

- "*Dani Francuske kuhinje*" (24S02052009)
- "*Sladoled Ledo Twice Najjeftiniji je u Mercatoru!*" (24S02052009)
- "*Vozili smo Novi Renault Clio za 79.900 kuna.*" (VL12052009).

6.5. Crtica i spojnica

Kao pravopisni znak, spojnica se u hrvatskom jeziku upotrebljava u tvorbi polusloženica, bez bjelina s obje strane. Polusloženica je sveza dviju imenica od kojih se prva ne sklanja i atributivno određuje drugu, a obje zadržavaju svoj naglasak, npr. *spomen-ploča*, *biser-grana* (Babić, Finka, Moguš, 2004: 68). U hrvatskim se novinama pojavljuje pogrešna uporaba spojnice u pridjevnim složenicama. To su prave složenice tvorene od raznih osnova sa spojnikom –o- i s prefiksom domaćeg podrijetla *pred-*. U navedenim se primjerima ne može govoriti o polusloženici iako je uporabljena spojnica, već o pogrešno napisanoj složenici, odnosno spojnici.

- *U pred-izbornoj godini predstavljamo hrvatske političke stranke*
- *Dvo-etažna sportska dvorana*

Prema *Hrvatskom Pravopisu*, crtica između brojeva zamjenjuje prijedlog *do* i piše se s bjelinama s objiju strana (Babić, Finka, Moguš, 2004: 128). Novinari često griješe prilikom uporabe crtice u svojim člancima. Ako se u članku upotrebljava crtica, onda je suvišno pisati prijedložni par *od* i *do*. Iako je uporaba crtice normirana, pogješke se ipak događaju:

- "*Radno vrijeme servisa je od 8-24h, osim nedjelje od 9-24h.*" (24S02052009).

6.6. Navodnici

Hrvatska grafička tradicija ustalila je dva oblika navodnika: «*navodnici*» i „*navodnici*”. U rukopisnom se tekstu upotrebljavaju drugi, a u tiskanome tekstu oba navodnika. Otklon od te tradicije predstavljaju engleski, ruski i francuski navodnici koje poprimaju i hrvatski novinari: engl. “*navodnici*”, rus. «*navodnici*», franc. « *navodnici* ». Uvođenje i završavanje navoda gornjim navodnicima ne pripada hrvatskoj tradiciji i jedan je od pravopisnih elemenata preuzetih iz engleskoga pravopisa. Ono što je također preuzeto iz engleskog načina pisanja jest stavljanje nadimaka u navodnike i predstavlja pogriješku na pravopisnoj razini:

- "*Četvorica «Vatrenih», Bilić, Asanović, Bokšić i Štimac, potpisali su na Poljudu sporazum o prijenosu novčanog duga ŠDD Hajduk u dionice.*" (SN16052009)
- "*Doković zaustavio «Ljubu».*" (SN16052009).

6.7. Neengleska imena pisana na engleski način

Prilikom uporabe ženskog imena i prezimena, po uzoru na engleski jezik učestala je uporaba samo ženskog prezimena, npr. : *Adlešić je pobjedila*, što je u hrvatskom jeziku nesročno (*Ravnatelj je rekla, Urednik je odabrala, Profesor je ispravila*). To je često obilježje novinskih tekstova:

- "*Arslanagić nije uspjela izboriti priliku za Ligu prvaka.*" (SN16052009)
- "*Prošle godine Vlašić je u još slabijoj konkurenciji sa 201 cm postavila rekord mitinga.*" (SN16052009).

Pogrješke novinara događaju se i u pisanju sastava proizvoda. Pojedini se sastojci u reklamama, ali i na samim proizvodima, pišu engleskim nazivima. Primjer sastava proizvoda jedne zubne paste: *Zubna pasta x /Fluor + peppermint/ Superfresh/ za dugotrajno i snažno osvježenje daha*. Nije jasno po čemu bi riječ *peppermint i superfresh* bile kupcu privlačnije umjesto *metvice i jako svježe* kad se istom kupcu ističe da je to *zubna pasta* i da je ona za *dugotrajno i snažno osvježenje daha*. Još jedan primjer poengleživanja može se pronaći kod oglašavanja nekih proizvoda kada se radi o njegovoj upotrebljivosti. Prije se stalno susretalo s natpisom *rok upotrebe*, a danas se najčešće susreće *najbolje upotrijebiti/ upotrijebiti do*. Razlog tomu vidljiv je u engleskom jeziku prema *best before*.

U navedenim se primjerima često preuzimaju engleska rješenja bez prilagodbe ili se provodi samo djelomična pravopisna prilagodba koja je više motivirana nedovoljnim poznavanjem engleskog pravopisa nego željom za prilagodbom hrvatskom sustavu. Hrvatski novinari ne razmišljaju o tome postoji li odgovarajuća zamjena u hrvatskom jeziku, nego se polazi od pretpostavke da je sve što je englesko bolje i preciznije.

Anglicizmi se teško uklapaju u hrvatski jezični sustav pa ih treba zamjenjivati hrvatskim riječima kad god je to moguće. Ako to nije moguće, bolje je prihvatiti riječ tvorenu prema latinskome ili grčkome (internacionalizam) nego prema engleskome, npr.: *džunior* → *junior*, *donor* → *donator*, *referenca* → *referencija* ili jednostavno fonetizirati engleske riječi: *show* → *šou*, *interview* → *intervju*. Ako se već mora prihvatiti izvorno napisana engleska riječ, treba ju kurzivirati.

7. SINTAKTIČKA RAZINA JEZIKA HRVATSKIH NOVINA

Kao što je na pravopisnu razinu novina utjecao engleski jezik, tako su na sintaktičku razinu utjecali zemljopisno bliski jezici, posebice srpski jezik. Taj je izvanjezični čimbenik posljedica dugogodišnjeg dodira hrvatskog jezika sa susjednim jezicima, s kojima je hrvatski bio u istoj državi.

7.1. Izvanjski utjecaji na sintaktičku razinu – imenski stil, nominalizacija ili poimeničenje, dvočlani predikat, infinitivizacija

Zajednički suživot Hrvata i Srba u dvjema Jugoslavijama ostavio je traga na sintaktičkoj razini hrvatskoga jezika. To je vidljivo u upotrebi pasiva i glagolskih imenica umjesto infinitiva. Upotreba se glagolskih imenica proširila iz srpskog jezika, pretežno administrativnim putem, i u hrvatski jezik, i to osobito u neke njegove stilove: administrativni, znanstveni i publicistički stil.

U hrvatskom bi jeziku u većini slučajeva bio upotrijebljen glagol, a glagolska bi imenica bila stilska varijanta. Takvi se primjeri kod gramatičara i normativaca navode kao razlikovni u odnosu na srpski jezik:

- *Pravo biranja* umjesto *pravo birati*
- *Omogućuje upoznavanje* umjesto *omogućuje upoznati*
- *Nužno je promatranje učenika.* – umjesto *Nužno je promatrati učenike.*

Gomilanje zalihosnih imenica također je često. Potvrde za to najlakše se mogu pronaći kod novinara:

- *"U sferi školstva od listopada novi Pravilnik o ocjenjivanju."* (JL21092009)
- *"U oblasti zdravstva nije moguće financiranje takvih ozljeda."* (24S21092009).

Značajne su promjene koje se događaju na sintaktičkoj razini i zahvaćaju rečenično ustrojstvo *nominalizacija ili poimeničenje, dvočlani predikat i infinitivizacija*. Sve su te promjene utjecale i na novinare, što će biti i potvrđeno primjerima iz novina.

7.2. Nominalizacija ili poimeničenje

7.2.1. O pojmu nominalizacije (poimeničenja)³

Pojam se nominalizacije u hrvatskom jezikoslovlju različito opisuje. U *Sintaksi* Radoslava Katičića i *Hrvatskoj gramatici* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje nominalizacija je izjednačena s poimeničenjem i predstavlja preobliku kojom se jedna ishodišna rečenica zavisnim sklapanjem uvrštava u drugu tako da se njezin glagolski predikat preoblikuje u imenicu. Za spomenutu preobliku temeljnom se smatra zamjena glagola imenicom. Takvo shvaćanje pojma poimeničenje općeprihvaćeno je u hrvatskoj sintaktičkoj tradiciji.

Autori *Hrvatskog jezičnog savjetnika* opisuju poimeničenje kao prevlast imenične nad glagolskom konstrukcijom, prevlast glagolskih imenica, infinitiva, glagolskih priloga i pridjeva i apozicija, dakle nerečeničnih oblika i ustrojstava nad glagolskim oblicima i rečeničnim konstrukcijama. Svaki funkcionalni stil ima svoju normu, među kojima je i ona o potrebi zamjene glagolske imenice punoznačnim glagolom. Nije riječ samo o uporabi imenica umjesto glagola, nego o uporabi i drugih imenskih riječi te infinitivnih glagolskih oblika.

Branko Kuna ne izjednačuje poimeničenje i nominalizaciju. Kada se u sintaksi rabi poimeničenje, ističe Kuna, valja voditi računa kako je to naziv nižega stupnja te nije istoznačan s nominalizacijom koja mu je hijerarhijski nadređena. Poimeničenje je samo jedan od načina nominalizacije, i to najčešći.

Neki jezikoslovci, kao Josip Silić, smatraju da je poimeničenje dopušteno kao obilježje administrativnog, a dijelom i znanstvenog stila, ali ne i ostalih stilova – ono je izraz funkcionalne stilske raslojenosti. Međutim, teško je dopustiti neka obilježja u jednom stilu, a protjerivati ih iz drugoga, kada je riječ o istom jeziku.

Autorice *Normativnosti i višefunkcionalnosti u hrvatskom standardnom jeziku* oštro osuđuju bilo kakvu zamjenu punoznačnog glagola vezom nepunoznačnog glagola i imenice, ona nije poželjno obilježje ni jednog funkcionalnog stila.

³ Podaci su preuzeti iz *Sintaktičkih kategorija* (Rišner, 2007 : 205-208).

7.2.2. Vrste nominalizacije (poimeničenja)

Tipovi poimeničenja preuzeti su iz jezikoslovnog rada *Sintaktička norma hrvatskog jezika*, autorice Marije Znike.

a) Prvi je tip poimeničenja zavisno sklapanje ishodišne rečenice u drugu rečenicu, pri čemu se njezin glagolski predikat preoblikuje u imenicu. Takvih je primjera poimeničenja najviše, a zastupljeni su i u novinama, potvrđeni sljedećim primjerima:

- *Veći prihod ostvaren je povećanom produktivnošću.*
- *Rastresao ga je odlazak prijatelju.*
- *"Broj njegove djece bio je presudan u sudskoj odluci." (24S21092009)*
- *"Gubljenje kose skrivala je feniranjem." (24S21092009)*
- *"Albanski naftni magnat potvrdio je zainteresiranost." (24S21092009)*
- *"Žalostno je što se do rješenja došlo na radikalnan način" (JL21092009).*

Glagolska imenica ili *nomen verbale* je imenica koja u najvećoj mogućoj mjeri i poslije preoblike zadržava glagolsko značenje. Osobito se prikladno izvode imenice na *-nje*. Njihova je tvorba najslobodniji i najproduktivniji morfološki izraz te preoblike (Katičić, 2002: 518). Brojne su potvrde glagolskih imenica na *-nje* kod novinara:

- *"Policija za njezino ranjavanje sumnjiči Željka H." (24S21092009)*
- *"Ne znam tko mu je savjetovao nošenje perike." (24S21092009)*
- *"Prve znakove bolesti osjetio je zapaljenjem utrobe čašicom šampanjca." (JL21092009).*

Spomenute glagolske imenice, nastale preoblikom od punoznačnih glagolskih predikata izriču nerečeničnu predikaciju. Takvih primjera poimeničenja u jeziku *Vjesnika Županije virovitičke* je mnogo. To potvrđuje prisutnost poimeničenja još krajem 19. i početkom 20. stoljeća., o čemu govore Vlasta Rišner i Maja Glušac u knjizi *Kroz mijene i dodire publicističkog stila*.

Pri poimeničenju glagolski se predikat može sa svojim subjektom ili objektom preoblikovati i u imensku složenicu u koju se može uključiti i priložna oznaka glagolskog predikata koji se nominalizira:

- *Voda pada - vodopad*
- *Zemlja se trese - zemljotres*
- *"Zar je prema logici sudaca prodaja marihuane gori zločin od ocoubojstva?"*

(24s21092009)

- *"U poljodjelstvu nikad nije bilo gore stanje."* (JL21092009)
- *"Mimohod Vinkovačkih jeseni najbolji je spektakl!"* (JL21092009).

b) Prema opisu M. Znike, prepozicionalizacija je poseban oblik poimeničenja u kojem se prijedlog upotrebljava uz imenice na mjestu na kojem bi inače u dubinskoj strukturi rečenice bio veznik:

- *Otpušten je zbog nerada. (Otpušten je jer nije radio.)*
- *"Majka je najavila da će tužiti školu zbog nebrige."* (24S21092009)
- *"Građani će prosvjedovati zbog nedostatka parkirališta."* (JL21092009).

c) Treći je tip poimeničenja skraćivanje iskaza u poimeničenim ustrojstvima. Dok prijelazni glagoli uza se zahtijevaju iskazani objekt, u poimeničenim ustrojstvima, osobito ako je riječ o objektima koji znače štogod apstraktno, izostaje objekt i tako se izraz skraćuje:

- *Čujem udaranje valova o obalu. (Valovi udaraju o obalu.)*
- *Čulo se samo pjevanje ptica. (Ptice pjevaju.)*
- *"Stanarima Martinovke smeta širenje smrada s deponije HŽ-a."* (JL21092009)
- *"Osjetilo se samo snažno udaranje"* (JL21092009).

7.3. Raščlanjivanje predikata

Raščlanjivanje predikata rastavljanje je predikata na nepunoznačni glagol i imenicu. Najčešće se pojavljuje u administrativnom i publicističkom stilu. Glagoli bar jednim od svojih značenja mogu biti sastavnim dijelom glagolskih perifraza, tj. ustrojstava koja podrazumijevaju čvrst spoj glagola i imenske riječi - *voditi borbu, stupiti na snagu* i sl. (Silić/Pranjaković, 2007: 188). Raščlanjeni predikati mogu se podijeliti u dvije skupine:

a) predikati s nepunoznačnim glagolom (vršiti, obavljati, davati, imati, baviti se, ...) i imenicom u akuzativu i instrumentalu. Kod novinara se često nailazi na takve i druge predikate:

- *"Država ne vodi evidenciju o proizvodnji maslinova ulja."* (24S21092009)
- *"Blake Fielder gaji nadu da će mu se pjevačica Amy vratiti."* (24S21092009)
- *"Država će 2010. ostvariti napredak proračunskih prihoda od 1,7 posto."* (JL21092009)
- *"Mira B. nije htjela podići tužbu unatoč napadu pijanog susjeda."* (JL21092009).
- *„Već jedanaestu godinu za redom bavimo se organizacijom Čepinskih suncokreta“.* (GS03102011)
- *„MSAN privatna je tvrtka koja se bavi trgovinom informatičke opreme“.* (JL02102011)
- *„Bezumnom nasilju još nitko nije stao na kraj, a kako i bi kad se naši političari bave svojim foteljama.“* (24S01102011)
- *„Svi članovi Vlade dali su suglasnost za zaključenje spornog ugovora“.* (JL02102011)
- *„Lokalni stanovnici obavljali su spašavanje pomoću industrijskih dizalica“.* (24S01102011)

O raščlanjivanju predikata govori se i u knjizi *Jezik medija*. Autorice L. Hudeček i M. Mihaljević raščlanjivanje predikata uvrštavaju u nedopuštene značajke sintaktičke razine jezika hrvatskih novina koje treba zamijeniti glagolom iste osnove kao i imenica, npr.:

- *Autor i dalje obrađuje duh helenizma u kojem se vrši ideliziranje Abrahama.*
- → *Autor i dalje obrađuje duh helenizma u kojem se idealizira Abraham.* (Hudeček, Mihaljević, 2009: 68).

U jezikoslovnoj se literaturi ističe česta uporaba dvočlanih predikata koji izriču apstraktnu radnju ili radnju kojoj se ne može odrediti opseg. Raščlanjeni predikati češće se rabe u jeziku prava, znanosti, politike, novinarstva i administracije jer se ondje češće izriče uopćen, apstraktan sadržaj. Spominju ga autorice knjige *Kroz mijene i dodire publicističkog stila* kada govore o sintaktičkim obilježjima „Vjesnika Županije virovitičke“ (Rišner, Glušac, 2011: 178). Pogledom u jezik tekstova krajem 19. i početkom 20. stoljeća potvrđuje se da je uporaba dvočlanih predikata jezično obilježje i ondašnjih tiskovina.

b) predikati u kojima se umjesto glagola često rabe i konstrukcije s glagolom *biti* i prijedložnim ili besprijedložnim izrazom u kojem je i glagolska imenica:

- *biti na umoru – umirati, biti na gubitku – gubiti, biti mišljenja - misliti*
- *"Mišljenja sam da je Zlatko Vitez svoje odglumio u Saboru."* (24S21092009)
- *"Trenutno je na snazi pravilnik star 14 godina."* (JL21092009)
- *"Klimatske promjene tijekom stoljeća neće biti pod kontrolom."* (JL21092009).

Da je kod perifraznih glagola doista riječ o posebnoj vrsti značenja i porabe, vidljivo je i po tome što se neki od njih rijetko upotrebljavaju ili se uopće ne upotrebljavaju u svršenom obliku (Silić, Pranjković, 2007: 189). To se često događa kod glagola *raditi*. Ne može se reći, npr.: *Uraditi na uspostavljanju povjerenja*. Za svršeni oblik upotrebljavaju se drukčiji parnjaci nego inače, primjerice: *Poraditi na uspostavljanju povjerenja, povesti računa* i sl. Pogreške se događaju i u tiskovinama:

- *"Svojim nastupom na pučkoj fešti Matejna na Viškovu, Severina nije vodila računa o prometnom kaosu koji je izazvala."* (24S21092009)
- *"Jadranka Kosor radila je na uspostavljanju povjerenja između Hrvatske i Slovenije."* (JL21092009).

7.4. Infinitivizacija

Jedna rečenica s glagolskim predikatom može se sklopiti s drugom tako da joj se predikatni glagol preoblikuje u infinitiv. Takva se preoblika zove *infinitivizacija*. Pri tome je prvi korak upotreba izrične ili namjerne rečenice, a drugi je korak zamjena zavisne rečenice infinitivnom. Izrične rečenice preoblikuju se u infinitiv uz glagole duševnog stanja, glagole htijenja (htjeti, imati, morati koji predstavljaju ograničenje slobodnom ostvarenju) i glagole događanja (Barić i dr., 2005: 575). U *Sintaksi hrvatskoga književnog jezika* R. Katičić o infinitivizaciji govori kao o preoblici kojom se već uvrštena zavisna rečenica, izrična ili namjerna, još čvršće sklapa s glavnom, te u preoblikovanom ustrojstvu gubi vlastite predikatne kategorije pa se glagolski predikat prvotne zavisne rečenice potpuno priključuje predikatu prvotne glavne. Po tome je infinitiv srodan predikatnom proširku (Katičić, 2002: 495).

U suvremenim hrvatskim novinama infinitivizacija je najčešća uz glagole *imati* i *moći*. Ti su glagoli uvijek osobni pa je subjekt izrične rečenice koja stoji uz njih uvijek jednak njihovu subjektu, stoga se lako preoblikuje u infinitiv. Sljedeći primjeri potvrđuju primjenu infinitivizacije u tiskovinama, ali i njezino neprovođenje:

- "*Dugo ga je nagovarala sjedinu zamijeniti bisernom nijansom.*" (24s21092009)
- "*Prijateljima se požalio kako ga Oksana tjera smršavjeti.*" (JL21092009)
- "*Roditelji moraju pratiti rad djeteta.*" (JL21092009)

- "*Zorica nije htjela da komentira vezu s Gotovcem.*" (24s21092009)
- "*Nick se zaletio da pokaže cijelom svijetu svoju ljubav.*" (24s21092009)
- "*Ocjene iz blic-testova mogu služiti za poticanje da kontinuirano rade.*" (JL21092009).

- „*HNV mora da obavi kampanju mobiliziranja Hrvata*“. (JL02102011)

7.5. Promjena značenja i uporabe glagola *raditi*

Tijekom stoljeća mijenjala se učestalost uporabe glagola *raditi* i njegovih izvedenica, osobito imenice *radnik* i pridjeva *radni*. Vlasta Rišner donosi pregled promjena značenja glagola *raditi* usporedbom opisa u hrvatskim povijesnim rječnicima od Fausta Vrančića, Jakova Mikalje, Ardellija Della Belle, Ivana Belostenca, Bogoslava Šuleka, Marijana Lanosovića pa sve do Dragutina Parčića (Rišner, 2011: 194).

U suvremenom hrvatskom rječniku Vladimira Anića navodi se sljedeće osnovno značenje glagola *raditi*: „obavljati posao, sustavno ulagati napore da se postigne neki rezultat“ (Anić, 2006: 1276).

U posljednjih su dvadesetak godina promjene ovisile o sociolingvističkim prilikama kao i na pravopisnoj i sintaktičkoj razini hrvatskih novina. Radom se želi prikazati koja su i kolika odstupanja od prvotnog značenja glagola *raditi* u suvremenim dnevnim novinama jer u novinskim člancima često dolazi do ispreplitanja publicističkog i razgovornog stila kako bi tekst bio stilski obilježen, čitatelju privlačniji i zanimljiviji.

7.5.1. Dvočlani predikati s glagolom *raditi*

Dvočlani predikati s glagolom *raditi* pripadaju sintaktičkoj razini. U radu će biti tako i prikazani, iako će se o dvočlanim predikatima govoriti kao o frazemima u širem smislu.

U hrvatskoj se jezikoslovnoj literaturi glagol *raditi* spominje s lokativnom dopunom:

- *raditi* + L → *raditi* na istraživanju

Iako glagol *raditi* doživljava promjene svojeg značenja o kojima će kasnije biti riječi, u suvremenim dnevnim novinama pozornost zauzima uporaba glagola *raditi* kao nepunoznačnoga glagola koji je dio dvočlanog predikata. Takav se predikat može zamijeniti punoznačnim glagolom te je po tome sintaktički različit od ostalih frazema:

- *raditi* istraživanje → istraživati.

Primjeri iz novina potvrđuju pogrešnu uporabu takvih glagola:

- „*U zanimljivi i sadržajni susret domaćini su znatno bolje i odlučnije ušli, radili su pritisak od prve minute*“. (GS03102011)
- „*Berezovski i Abramovič radili su prijetnje preko odyjetnika*“. (JL02102011)
- „*Veterinar u Alabami radio je operaciju 90 minuta, a izvadili su šipku dugu 38 centimetara*“. (24S01102011)
- „*Hrvatske željeznice radile su popis nerentabilnih linija.*“ (VL03102011)

Razlika u značenju je mala ili nikakva između jednočlanih i dvočlanih predikata u frazemima. Oni su ustaljeni i leksikalizirani pa se u literaturi uglavnom opisuju kao dvočlani predikati, a ne kao frazemi. Jedino u primjeru *raditi operaciju* → *operirati* postoji djelomično nepodudaranje u značenju:

- *raditi operaciju* → biti prisutan operaciji
- *operirati* → izvoditi zahvat.

7.5.2. Zamjena drugih glagola glagolom raditi

Glagol *raditi* sve češće zamjenjuje punoznačne glagole koji izriču kakvu konkretnu radnju: *kuhati, proizvoditi, peći, izrađivati* i sl. Takva zamjena nije potrebna i nije poželjna u bilo kojem funkcionalnom stilu. U hrvatskim dnevnim novinama ipak se konkretne radnje zamjenjuju glagolom *raditi*:

- „*Mihalj Gerstmajer iz Zmajevca radi najbolji Chardonnay*“. (GS03102011)
- „*U Istri se rade najbolji tartufi pa je ove godine na Sajam došao i predsjednik Josipović*“. (JL02102011)
- „*Novcem koji su sakupili u Hrvatskoj radili su vodotoranj u dubokoj Amazoni*“. (24S01102011)
- „*Arhitekt Hrčić radio je konstrukciju za Cibonin toranj.*“ (VL03102011)

Sintagme koje sadrže glagole konkretne radnje ne mogu imati lokativnu dopunu umjesto akuzativne. Ne može se reći da *Gerstmajer radi na Chardonnayu* niti da se *radi na kolačima* kao što je u primjeru *raditi film* → *raditi na filmu*. Ako se primjeri *raditi vitoranj*,

raditi konstrukciju zamijene lokativnom dopunom, tada se mijenja i proširuje značenje glagola *raditi*.

7.5.3. Glagol *raditi* u frazemima

Glagol *raditi* često se rabi u ustaljenim svezama riječi u suvremenom hrvatskom jeziku, a to znači i u suvremenim hrvatskim novinama. Ustaljeni se izrazi s glagolom *raditi*, s obzirom na značenje i područje uporabe, razvrstavaju u tri skupine:

a) negativno obojeni frazemi s dopunom u akuzativu: *raditi cirkus, majmuna, budalu (od koga/čega//sebe), raditi skandale (od čega), raditi luđakinju, budalu od koga//sebe, dramu (od čega,)* umjesto glagola *praviti* te *raditi probleme i raditi incidente* umjesto glagola *izazivati*. Iako se takve primjere više može čuti u televizijskim serijama i emisijama, prisutni su i u pisanim medijima:

- „*Ministar Čobanković zaključio je moguće nepravilnosti pa Markići više neće raditi drame pred Općinom Semeljci*“. (GS03102011)
- „*Iznadprosječno visoke temperature zraka nisu radile probleme jadranskim ugostiteljima*“. (JL02102011)
- „*Trener Splitskana zamolio je navijače da ne rade skandale zbog njegovog odlaska*“. (SN01102011)
- „*Teško da će ikoga od njih lijepa riječ odgovoriti od agresije pa se postavlja pitanje do kada će navijači raditi incidente*“? (24S01102011).

Toj skupini pripadaju i slabije obojeni frazemi s glagolom *raditi* umjesto glagola *činiti*, npr.: *raditi iznimke, raditi komu uslugu, raditi malverzacije i sl.* U pisanom izričaju rabe ih i autori novinskih članaka:

- „*Hrvatske vode u ovom slučaju rade iznimke pa premještaju njegov nasip*“. (GS03102011)
- „*Na izborima više izgleda ima stranka koja će raditi kompromise za hrvatsku ekonomiju*“. (JL02102011)

- „*Nizom pogrešaka Podravka je samo radila uslugu svojim protivnicama*“. (SN01102011)

b) frazemi u kojima glagol raditi uza se ima akuzativ, a rabe se u određenom području, najčešće u kriminalistici i zdravstvu, iz kojih su ušli u publicistički stil:

- „*Djelatnici pulske policije radili su očevid gotovo četiri sata*“. (GS03102011)
- „*U Zagrebu rade opsežnu potragu za Antonijinom vršnjakinjom*“. (JL02102011)
- „*Veznjak Barcelone Fabregas zbog zadnje lože radi pretrage svih mišića*“. (24S01102011).

c) frazemi u kojima se glagol raditi rabi na mjestu različitih nepunoznačnih glagola kakvi su *organizirati, potpisivati, dogovarati*:

- „*Posebno se traže imena osoba koje su radile dokumente*“. (JL02102011)
- „*Ove godine radimo još bogatiju „Jesen u Lici*“. (JL02102011)

Obilježje novinskog stila su i frazemi koji trebaju privući čitatelje, uz glagol raditi imaju i prijedložni lokativ te izriču brigu za vlastito tijelo i duh. U tiskovinama ih je teže pronaći, ali i rijetki primjeri su vrijedni:

- „*K. Dunst danonoćno je radila na sebi za ulogu Justine u filmu „Melankolija*“. (JL02102011)
- „*Gladijator centar – mjesto gdje možete raditi na svom tijelu još više!*“ (VL03102011)

U novinskom se stilu sve češće upotrebljavaju i sintagme s glagolom *raditi* i besprijedložnim akuzativom umjesto glagola *pripremati, snimati, režirati, uređivati* i sl. Takve dopune nazivaju se i agresivnijim dopunama, a svrha im je nešto izravnije izreći i naglasiti. Pritom se može govoriti i o utjecaju srpskoga jezika, što se osobito može reći u prvoj rečenici koja se navodi:

- „*Kandžija je radio odličnu svirku te se atmosfera tijekom nastupa podignula za još nekoliko stupnjeva u ionako toploj jesenskoj večeri*“. (GS03102011)
- „*Zrinka Cvitešić radi jednu epizodu za 800 eura*.“ (JL02102011)
- „*Nedavno je radio reklamu za računalnu igru, a bio je odjeven u kokoš*.“ (24S01102011)

7.6. Promjena značenja i uporabe glagola *složiti/slagati*

U prethodnom je poglavlju prikazana uporaba glagola *raditi* u neosnovnom značenju s dopunom u akuzativu. Uz taj glagol, sve se češće u hrvatskim dnevnim novinama rabi i glagol *složiti/slagati*. Ta su dva glagola sintaktički podudarna. To znači da se rabe kao nepunoznačni glagoli s akuzativnom dopunom. Kod glagola *složiti* nije moguća zamjena punoznačnim glagolom kao u primjeru *raditi popis* → *popisivati*.

U suvremenom se hrvatskom jeziku glagol *složiti* s imenicom u akuzativu rabi češće nego njegov nesvršeni oblik *slagati*. U razgovornom se jeziku mogu čuti oba oblika. Jedno je od značenja glagola *složiti* „montirati: ~ motor (...)“ (Anić, 2006: 1431). Vlasta Rišner izdvaja značenje glagola *složiti* i prema Šonjinom rječniku: „ugraditi dijelove u cjelinu; sastaviti, sklopiti: ~ auto (...)“ (Rišner, 2011: 190). U hrvatskim se novinama mogu pronaći primjeri uporabe glagola *složiti* umjesto *osmisliti*, *montirati*, *ugraditi*, *oblikovati*, *napraviti* i sl. Ti se primjeri mogu primijeniti, ali ne odgovaraju pravom značenju:

- „Cijeli će vizualni identitet složiti višestruko nagrađivani dizajn studio MINT“. (GS03102011)
- „Dizajner iz San Franciska složio je novi bicikl Lokal za vožnju po susjedstvu.“ (JL02102011)

Glagoli *složiti/slagati* najčešće se rabe umjesto različitih nepunoznačnih glagola, a značenje dobivaju tek kada im se doda imenica u akuzativu, npr.: *složiti sendvič* umjesto *pripremiti*, *napraviti sendvič*. Takve je primjere teže pronaći u pisanim medijima, više su zastupljeni u različitim televizijskim emisijama o pripremanju jela, a i češća je uporaba glagola *raditi* u takvim sintagmama. U pretraženom novinskom korpusu pronađen je samo jedan primjer:

- „Budući da živimo na četiri rijeke koje obiluju ribom, posebnu pozornost posvećujemo slaganju jela od ribe, posebice kuhanju fiš paprikaša“. (GS03102011)

Takvom uporabom glagola jezik se siromaši, a može doći i do nesporazuma jer je značenje glagola *složiti* vrlo široko što se može vidjeti u primjerima *složiti stol* (postaviti stol/ sklopiti stol) i *složiti krevet* (napraviti krevet, postelju/ rasprijeti postelju).

U frazemima su također zastupljeni glagoli *složiti* i *slagati*. Najviše ih ima u sportskim rubrikama. Uglavnom se rabe umjesto glagola *pripremiti*, *promijeniti*:

- „*Vlado Bilić je u poluvremenu svojim potezima složio izgled nove momčadi*“. (GS03102011)

- „*Ako posložimo glave, s prvakom Europe odigrat ćemo naš najbolji meč*“. (SN01102011)

- „*Trener Milana za večerašnji derbi s Juveom mora složiti momčad bez šestorice igrača*“. (24S01102011)

Prelistavajući novinsku građu mogu se pronaći i frazemi u širem smislu koji su tvoreni glagolom *složiti* i akuzativnom dopunom. Takvi su frazemi negativno obojeni i dijelom su razgovornoga stila te se mogu i zamijeniti glagolom *raditi*. To potvrđuje širinu i značenjsku ispražnjenost obaju glagola:

- „*Trebalo je da prosvjednici ostanu na dijelu mosta koji je za pješake, ali neki od njih su složili facu dolaskom policije*“. (GS03102011)

- „*Žene i djeca složila su frku na turskim stadionima i ostvarila besplatan ulaz na stadione*“. (24S01102011)

8. ZAKLJUČAK

Nakon iščitane literature i pretražene novinske građe, s naglaskom na istraživanje u dnevnim tiskovinama, dolazi se do zaključka da na hrvatske novinare najjače utječu engleski i srpski jezik. Koliko god se već čulo o anglicizmima i srbizmima te riječima i ustrojstvima koji uništavaju neovisnost hrvatskog jezika, nije naodmet još jednom naglasiti da rođenjem nitko nije govornik hrvatskoga standardnog jezika pa se on mora učiti, kao što se moraju učiti i pojedini stilovi.

Grafički anglicizmi, poimeničenje, raščlanjivanje predikata i infinitivizacija o kojima se najviše govorilo u ovom radu, javljaju se i u drugim stilovima, a ne samo u publicističkom. Oni su u tom stilu važni jer se govornici svakodnevno susreću s noviskom građom, a sve što je u njoj pogrešno može utjecati i utječe na govornike i njihovu jezičnu svijest.

Uporaba glagola *raditi* i *složiti* umjesto drugih glagola ne smatra se opravdanom, ali stupanj (ne)prihvatljivosti za sve primjere nije jednak, nego ovisi o stilu i vrsti sintagme u kojoj se pojavljuje.

Dnevne su novine obavijesne novine koje imaju širok krug čitatelja. U obavijesnom je žanru autorska sloboda najograničenija, a obveza da se poštuju norme standardnog jezika najveća. Predstavljeni primjeri iz novina potvrđuju loše stanje hrvatskog jezika u hrvatskim tiskovinama. Uvođenjem digitalizacije jezična se norma sve više ignorira jer tekstovi ne prolaze korekturu, a ponekad ni lekturu što se opravdava pomanjkanjem vremena i novca.

Iako je danas engleski jezik svjetski jezik, a srpski jezik jedan od zemljopisno susjednih jezika, jezikoslovci i dalje imaju tešku zadaću – braniti hrvatski jezik od pretjeranog utjecaja stranih jezika, osobito od utjecaja engleskog jezika koji se širi globalizacijom kulture i života uopće, te potaknuti hrvatske publiciste na bolje poznavanje općejezičnih norma i zadaća kojih moraju biti svjesni jer su mediji postali dijelom čovjekove svakodnevice i utječu na jezičnu kulturu.

9. IZVORI I LITERATURA

a) LITERATURA:

- 1.) Anić, Vladimir, *Veliki rječnik hrvatskog jezika*, Novi Liber, Zagreb, 2006.
- 2.) Babić, Stjepan; Finka, Božidar; Moguš, Milan, *Hrvatski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb, 2004.
- 3.) Barić, Eugenija; Hudeček, Lana; Koharović, Nebojša; Lončarić, Mijo; Lukenda, Marko; Mamić, Mile; Mihaljević, Milica; Šarić, Ljiljana; Švačko, Vanja; Vukojević, Luka; Zečević, Vesna; Žagar, Mateo, *Hrvatski jezični savjetnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine, Zagreb, 1999.
- 4.) Barić, Eugenija; Lončarić, Mijo; Malić, Dragica; Pavešić, Slavko; Peti, Mirko; Zečević, Vesna; Znika, Marija, *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
- 5.) Frančić, Anđela; Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskom standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naknada, Zagreb, 2005.
- 6.) Gluhak, Alemko, "Grafički anglicizmi", u: Badurina, Lada; Pranjković, Ivo; Silić, Josip, *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti*, Disput, Zagreb, 2009., str. 433-455.
- 7.) Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, *Jezik medija*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2009.
- 8.) Katičić, Radoslav, *Novi jezikoslovni ogledi*, Školska knjiga, Zagreb, 1992.
- 9.) Katičić, Radoslav, *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2002.
- 10.) Rišner, Vlasta, "Sintaktička obilježja hrvatske periodike na prijelazu stoljeća", u: *Sintaktičke kategorije*, Filozofski fakultet, Osijek, 2007., str. 199-217.
- 11.) Rišner, Vlasta; Glušac, Maja, *Kroz mijene i dodire publicističkog stila*, Filozofski fakultet, Osijek, 2011.
- 12.) Samardžija, Marko, *Jezični purizam u NDH*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1993.
- 13.) Silić, Josip, *Funkcionalni stilovi hrvatskog jezika*, Disput, Zagreb, 2007.
- 14.) Silić, Josip; Pranjković, Ivo, *Gramatika hrvatskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
- 15.) Težak, Stjepko; Babić, Stjepan, *Gramatika hrvatskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
- 16.) Znika, Marija, "Sintaktička norma hrvatskog jezika", u: *Hrvatski jezik u 20. stoljeću*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2006., str. 109-128.

b) IZVORI:

Glas Slavonije, srijeda, 29. travnja 2009.

Glas Slavonije, ponedjeljak, 3. listopada 2011.

Jutarnji list, ponedjeljak, 21. rujna 2009.

Jutarnji list, nedjelja, 2. listopada 2011.

Sportske novosti, subota, 16. svibnja 2009.

Sportske novosti, subota, 1. listopada 2011.

Večernji list, utorak, 12. svibnja 2009.

Večernji list, 3. listopada 2011.

24 sata, subota, 2. svibnja 2009.

24 sata, ponedjeljak, 21. rujna 2009.

24 sata, subota, 01. listopada 2011.

SADRŽAJ

| | |
|---|-----------|
| 1. UVOD..... | 3 |
| 2. HRVATSKI STANDARDNI JEZIK | 4 |
| 3. VIŠEFUNKCIONALNOST STANDARDNOG JEZIKA | 6 |
| 3.1. Različiti nazivi stilova | 7 |
| 3.2. Znanstveni stil hrvatskog jezika | 8 |
| 3.3. Administrativni stil hrvatskog jezika | 8 |
| 3.4. Književnoumjetnički stil hrvatskog jezika | 8 |
| 3.5. Razgovorni stil hrvatskog jezika | 9 |
| 4. PUBLICISTIČKI STIL HRVATSKOG JEZIKA..... | 9 |
| 5. JEZIČNA OBILJEŽJA HRVATSKIH NOVINA | 11 |
| 5.1. Leksička razina novinskoga jezika | 11 |
| 5.2. Morfološka razina novinskoga jezika | 11 |
| 5.3. Tvorbena razina novinskoga jezika | 11 |
| 6. PRAVOPISNA RAZINA HRVATSKIH NOVINA..... | 12 |
| 6.1. Slova i drugi znakovi, nazivi slova, kratice | 12 |
| 6.2. Znakovi i oznake | 14 |
| 6.3. Pisanje brojeva | 15 |
| 6.4. Veliko i malo slovo | 16 |
| 6.5. Crtica i spojnica..... | 19 |
| 6.6. Navodnici | 20 |
| 6.7. Neengleska imena pisana na engleski način | 20 |
| 7. SINTAKTIČKA RAZINA JEZIKA HRVATSKIH NOVINA | 22 |
| 7.1. Izvanjski utjecaji na sintaktičku razinu – imenski stil, nominalizacija ili poimeničenje, dvočlani predikat, infinitivizacija..... | 22 |
| 7.2. Nominalizacija ili poimeničenje | 23 |
| 7.2.1. O pojmu nominalizacije (poimeničenja) | 23 |
| 7.2.2. Vrste nominalizacije (poimeničenja) | 24 |
| 7.3. Raščlanjivanje predikata | 26 |
| 7.4. Infinitivizacija | 28 |
| 7.5. Promjena značenja i uporabe glagola <i>raditi</i> | 29 |
| 7.5.1. Dvočlani predikati s glagolom <i>raditi</i> | 29 |
| 7.5.2. Zamjena drugih glagola glagolom <i>raditi</i> | 30 |
| 7.5.3. Glagol <i>raditi</i> u frazemima | 31 |
| 7.6. Promjena značenja i uporabe glagola <i>složiti/slagati</i> | 33 |
| 8. ZAKLJUČAK..... | 35 |

| | |
|------------------------------------|-------------------------------------|
| 9. IZVORI I LITERATURA..... | 36 |
| SADRŽAJ..... | 38 |
| SADRŽAJ | Error! Bookmark not defined. |